

Харуки Мураками „1Q84, книга 1“

Радиото в таксито беше настроено на УКВ станция с класическа музика. Надали точно „Симфонията“ на Яначек е идеалната музика за слушане в попаднало в задръстване такси. Така както застаналият на носа на лодката си печен рибар разчита зловещото сливане на две течения, и таксиджията – мъж на средна възраст – май също не обръщаше внимание на предаването, а стиснал здраво устни, гледаше право напред в проточилата се по естакадата безкрайна върволица коли. Аоаме се намести на широката задна седалка, притвори очи и се заслуша в музиката.

Колцина са способни да разпознаят Яначековата „Симфонията“ от първите ѝ няколко такта? Отговорът вероятно е някъде между „много малко“ и „почти никой“. Неизвестно защо, Аоаме бе сред малцината, които могат.

Яначек създаде малката симфония през 1926 г. Първоначално творбата била замислена като фанфарно въведение към гимнастически фестивал. Аоаме се помъчи да си представи какво е било в Чехословакия през 1926 г. Първата световна война е свършила, страната се е освободила от дълголетното управление на Хабсбургите. Народът отбелязва настъпилата в Централна Европа мирна пауза с пиене на пилзенско пиво по кафенетата и производството на превъзходно леко стрелково оръжие. Две години по-рано неизвестният никому Франц Кафка е приключил земния си път. Малко по-късно изневиделица ще се появи Хитлер и за по-малко от миг ще погълне тази красива малка страна, но по онова време още никой не знае какви трудности предстоят. Това е може би най-важното твърдение в историята на историята: „По онова време още никой не знае какво предстои“. Заслушана в музиката на Яначек, Аоаме си представяше волните ветрове по равнините на Бохемия и разсъждаваше върху превратностите на историята.

През 1926 г. умира и японският император Йошихито и от Тайшо епохата се преименува на Шова. И за Япония това е началото на една ужасна, тъмна епоха. Кратката интерлюдия от модернизъм и демокрация свършва и отстъпва място на фашизма.

Аоаме обожаваше историята не по-малко, отколкото обожаваше спорта. Рядко отваряше романи, но историческо четиво можеше да я държи в своя плен по цели часове. Най-много харесваше в историята това, че всички факти бяха обвързани с конкретни дати и места. Не ѝ беше никак трудно да помни разните дати в историята. Не че си поставяше за цел да ги наизусти; но схванеше ли веднъж връзката на дадено събитие с времето, през което се е случило, както и с предхождащите и последвалите го събития, датата изплуваше автоматично в паметта ѝ. Както в прогимназията, така и в гимназията винаги бе изкарвала отлични оценки на изпитите по история. И много се учудваше, когато чуеше някой да казва, че не му се удава да помни разните дати. Как може нещо толкова просто да затрудни някого?

Аоаме беше истинското ѝ име. Дядо ѝ по бащина линия бе от някакво планинско градче или селце в префектура Фукушима, където живеели неколцина със същото име, а то се изписваше с йероглифите, които означаваха и „зелен грах“, и се произнасяше със същите четири срички „А-о-ма-ме“. Никога не бе стъпвала там. Когато се родила, баща ѝ бил вече скъсал връзките си със семейството, майка ѝ – с нейното, така че никога не бе виждала своите баби и дядовци. Не пътуваше често, но в редките случаи, когато отсядаше в непознат голям или малък град, задължително отваряше телефонния указател в хотела да види колко души с името Аоаме живеят в района. До този момент не бе открила нито един и след всеки неуспешен опит се чувстваше като самотен корабкрушенец наред океана.

Винаги се притесняваше, когато трябваше да си казва името. Понеже в мига, в който то се отронеше от устните ѝ, другият ѝ хвърляше недоумяващ или объркан поглед:

– Госпожица Аоаме?

– Да. Точно като „зелен грах“.

Работодателите ѝ я бяха накарали да си отпечата визитки, от което нещата станаха още по-зле. Хората се стягаха при вида на картичката ѝ, сякаш им връчваше неприятна новина. Когато си казваше името по телефона, често дочуваше потиснат смях. Щом споменеха името ѝ в приемната на някой лекар или обществена служба, всички вдигаха глава да видят как изглежда някой, чието име е „зелен грах“.

Имаше хора, които объркваша наименованието на растението и ѝ викаха „Едамаме“ или „Сорамаме“, което я принуждаваше да ги поправа тактично: „Не, не съм нито соя, нито бакла, макар че почти познахте. Грах съм – Аоаме.“ Колко пъти през тридесетгодишния си живот бе слушала едни и същи забележки, едни и същи изтъркани шеги с името ѝ. *Животът ми щеше да е съвсем друг, ако не се бях родила с това си име. Ако имах най-обикновено име като Сато, Танака или Сузуки, сигурно щях да живея по-спокойно и да прощавам по-лесно на хората. Може би.*

Аоаме слушаше музиката със затворени очи и оставяше прекрасния унисон на духовата секция да попие в мозъка ѝ. И точно в този момент ѝ мина през ум, че качеството на звука е прекалено добро за обикновено радио в такси. Понеже, макар и тих, звукът се отличаваше с истинска дълбочина и ясни обертонове. Отвори очи и се приведе напред да разгледа монтирания в таблото стереодек. Устройството притежаваше горд черен блясък. Не успя да разчете марката, но явно имаше висококачествени параметри и сумати копчета и клавиши; зелените цифри с честотата на станцията се различаваха отчетливо на фона на черното екранче. Нещо съвсем необичайно за най-обикновено улично такси.

Огледа и вътрешността на автомобила. Обсебилите я мисли не ѝ бяха дали възможност да забележи, че и самото такси никак не е обичайно. Качеството на тапицерията си личеше, а и седалката бе изключително удобна. Но най-вече бе тихо. Изглежда, колата бе обезшумена с допълнителна звукоизолация, до съвършенството на звукозаписно студио. Вероятно шофьорът бе и собственик на таксито. Много такива собственици водачи не жалеха средства за поддръжката на автомобила си. Без да движи глава, Аоаме затърси с очи табелката с името на таксиджията, но не го откри. От друга страна, нямаше и вид на незаконно такси без разрешително. Оборудвано бе със стандартен таксиметров апарат, който цъкаше по нормалната тарифа. 2150 йени дотук. Все пак странно, че никъде не виждаше табелката с името на водача.

– Прекрасна кола – проговори Аоаме на шофьорския гръб. – Страшно тиха. Каква марка е?

– Лимузина тойота краун роял – произнесе отчетливо водачът.

– Музиката звучи чудесно.

– Много тиха кола е. Затова я и избрах. Тойота са една от водещите фирми в света по отношение на шумоизолацията.

Аоаме кимна и пак се облегна назад. Притесняваше я нещо в изказа на шофьора – сякаш не доизказваше нещо важно. Да вземем за пример (един от многото) мисълта му за безупречната шумоизолация; човек можеше да си помисли, че тойотите имат и някакви други характеристики, които обаче съвсем не са безупречни. На всичко отгоре в края на всяко свое изречение онзи оставяше някаква дребна, но значеща нещо бучица тишина. И бучицата увисваше в ограниченото пространство в колата като въображаемо миниатюрно облаче, което създаваше у Аоаме едно особено чувство за нестабилност.

– Наистина е много тиха кола – обяви Аоаме в желанието си да прокуди облачето. – А и стереодекът е много внушителен.

– Именно въз основа на качеството му взех решението си да го закупя – каза шофьорът с тона на щабен офицер от запаса, описващ някогашен свой военен успех. – След като прекарвам толкова часове тук, поне саундът да е максимално добър. А и...

Аоаме зачака да чуе онова, което щеше да последва, но не последва нищо. Отново затвори очи и се съсредоточи върху музиката. Нямаше никаква представа шо за личност е бил този Яначек, но бе съвсем сигурна, че никога не си е представял как някой ще слуша творбата му в обезшумена лимузина тойота краун роял наскред задръстване по градската високоскоростна магистрала в Токио през 1984 г. И все пак, чудеше се Аоаме, как така разпознах мигновено „Симфонията“ на Яначек? И откъде знам, че е създадена през 1926 година? Не беше почитателка на класическата музика, нямаше и никакви лични спомени, свързани с Яначек, но щом чу първите тактове, всичките й знания за творбата й се явиха като по рефлекс, като ято птици, влетели през отворения прозорец. Музиката й създаде странно, болезнено усещане. Не ставаше дума за болка или неприятно чувство, а за усещане, че сякаш й изтръгват физически всички елементи от тялото. Аоаме не можеше да си обясни какво става. Нима това необяснимо чувство идва от самата „Симфонията“?

– Яначек – каза полусъзнателно Аоаме, като че искаше да си върне думата в мига, в който бе излетяла от устните й.

– Казахте ли нещо, госпожо?

– Яначек. Авторът на музиката.

– Не съм го чувал.

– Чешки композитор.

– Бре-бре! – рече водачът, очевидно впечатлен.

– Това такси ваше ли е? – попита Аоаме с надеждата да смени темата.

– Да – отвърна шофьорът. И след кратка пауза добави: – Изцяло мое. Второто ми е.

– Страшно удобни седалки.

– Благодаря, госпожо. – И като извърна леко глава към нея, попита: – Бързате ли, между другото?

– Имам среща в Шибуйа. Затова ви помолих да минете по високоскоростната магистрала.

– В колко ви е срещата?

– В 4:30 – отвърна Аоаме.

– Ами то стана 3:45. Няма начин да успеем.

– Толкова ли е сериозно задръстването?

– Напред май има някаква сериозна катастрофа. Това, днешното, не е обичайно задръстване. От доста време не сме помръднали изобщо.

Стана й любопитно, че шофьорът не слушаше бюлетините за пътната обстановка по радиото. Движението по високоскоростната магистрала се бе затапило. Редно бе да се включи на вълната на специалната таксиметрова радиостанция, за да чуе последните новини.

– Вие и без информация по радиото ли познавате кога е катастрофа? – попита Аоаме.

– На тия по радиото не им вярвам – отговори с глух глас шофьорът. – Половината време лъжат. Пътната корпорация пуска само онези данни, които й отгърват. За да знае точно какво става в момента, човек трябва да разчита на собственото си зрение и преценка.

– И вашата преценка ви подсказва, че тепърва ще висим тук?

– Още куп време – кимна шофьорът. – Гаранция давам. Затапи ли се веднъж така, високоскоростната магистрала става истински ад. Много ли ви е важна срещата?

Аоаме се позамисли, преди да отговори:

– Много. Ще ме чака един клиент.

– Жалко. Май няма начин да стигнем навреме.

Водачът развъртя глава, като да се отърси от схващане в раменете. Бръчките по тила му се размърдаха като някакво праисторическо същество. Докато наблюдаваше полусъзнателно движението му, Аомаме изведнъж се сети за острия предмет на дъното на окачената през рамото ѝ чанта. И дланите ѝ се произпотиха.

– Какво бихте ме посъветвали да направя? – попита.

– Тук, на естакадата, нищо не можете да направите... поне докато не стигнем до следващия изход. Ако бяхме долу, на улично ниво, щях да ви предложа да слезете от таксито и да вземете метрото.

– Кой е следващият изход?

– Икеджири. Но се съмнявам, че ще стигнем там преди залез-слънце.

Залез-слънце ли? Аомаме се опита да си се представи залостена в това такси до мрак. Още свиреха Яначек. На преден план изпъкнаха приглушени струнни инструменти, сякаш за да утешат нарасналото ѝ безпокойство. Предишното болезнено чувство почти бе изчезнало. На какво ли можеше да се дължи?

Аомаме се бе качила близо до Кинута и каза на шофьора да хване високоскоростната естакада от Йога. В началото трафикът се движеше гладко, но точно пред Сангенджая спряха и оттогава почти не бяха мръднали. Движението по напускащото града платно беше нормално. Трагично задръстено бе само платното, водещо към центъра на Токио. Да се задръсти това платно на високоскоростна магистрала номер 3 в три следобед не бе нормално и тъкмо затова Аомаме бе каза на шофьора да мине оттам.

– На високоскоростната магистрала апаратът не отчита престой – каза водачът по посока на огледалото за обратно виждане. – Така че не се притеснявайте за сметката. Но пък сигурно ви е важно да стигнете навреме за срещата си, а?

– Да, разбира се. Но не мога нищо да направя, нали?

Хвърли ѝ кратък поглед в огледалото. Мъжът носеше бледи слънчеви очила. И при ъгъла, под който падаше светлината, Аомаме не успя да разчете изражението му.

– Абе, колкото до начин – все ще се намери. Оттук можете да хванете метрото до Шибуйа, но ще се наложи да предприемете нещо... крайно.

– В какъв смисъл крайно?

– Нещо, което не бих ви посъветвал открито да предприемате.

Аомаме нищо не каза. Но с присвити очи зачака да чуе по-нататък.

– Погледнете напред. Виждате ли аварийната отбивка току пред нас? – посочи с пръст.

– Ей там, до рекламата на бензиностанциите „Есо“.

Аомаме впери поглед през предното стъкло, докато в един момент взе да различава вляво от двете пътни ленти разширение за отбиване на аварирани коли. Естакадата нямаше банкет, но в замяна на това имаше през известни интервали такива аварийни разширения, откъдето човек можеше да се обади от жълтите аварийни телефони в управлението на „Метрополитън Експресуей Пъблик Корпорейшън“. Въпросната отбивка в момента бе свободна. Върху една от сградите отгатък насрещното платно бе монтиран голям билборд с реклама на „Есо“, изобразяваща усмихнат тигър с ръкохватка на бензинова помпа в лапата си.

– Да ви кажа под секрет, от отбивката има стълба до нивото на улицата долу. За евакуиране на хора при пожар или земетресение. Ползват я най-вече работниците по поддръжката. Ако слезете долу, ще се озовете непосредствено до станция на метрото по линията Токио. А оттам до Шибуйа се стига за нула време.

– Не знаех, че високоскоростните градски магистрали имат аварийни стълби – каза Аомаме.

– Малцина ги знаят.

– Няма ли обаче да загазя, ако ме хванат да ползвам такава стълба, без да има истинска авария?

Водачът се замисли за секунда, после каза:

– Съмнявам се. Не знам целия правилник на корпорацията, но пък и вие никому няма да пречите. Най-вероятно ще се направят, че не са ви видели, не мислите ли? А и надали хората им наблюдават всеки изход. „Метрополитън Експресуей Пъблик Корпорейшън“ е прочута с огромния си персонал, но са малко онези, който действително работят нещо.

– Що за стълба е това?

– Хм. Нещо като противопожарна стълба. Като ония, дето ги има от задната страна на много сгради. Не е никак опасна, бих казал. Висока е колкото три етажа, да речем, и просто слизате по нея. На входа ѝ има преграда, но не е кой знае колко висока. Човек лесно ще я прескочи, стига да иска.

– Вие слизали ли сте някога по такава стълба?

Вместо отговор водачът пусна лека усмивка по посока на огледалото за обратно виждане – усмивка, която можеше всякак да се изтълкува.